

Сшиток 6.

15. СІЧНЯ 1922.

Ціна 15ц.

10 за \$1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

ПІРВАНЕ ДИТЯ

Роберт

Блюм

РОБЕРТ БЛЮМ
вождь циганів.

До кімнати ввійшов Олекс з двома слугами.

— Ні, не піду з вами! — кликнула з вогнем в очах — ненавиджу вас, бридкий ви мені! Не маєте до мене права і хоч би мені прийшлося Бог знає як голосно кликати о поміч — то не піду з вами!

Олекса, розлючений до крайности, ворожим поглядом дивився в її сумне, бліде личко. Бачив кождо черту її лиць, осяяну першими проміннями дня, а прямо розпучливий упір, що малював ся на її личку, доводив його до тим більшої лютости. Скрегочучи зубами хотів її силою потягнути за собою, але вона боронила ся рішучо і кликала о поміч.

Візник знова став звертати на них увагу, оставив роботу при направі воза і уважно слідив за їх суперечкою.

Олекса пінив ся зі злости. Скоро потягнув Ільону на бік, щоб усунути її з очий візника.

— Коли будете дальше опирати ся — просичав крізь зуби — то забю вас скорше, чим пущу на волю!

Рівночасно витягнув револьвер. Ільона жахнулася і крикнула зі страху.

— Чи тепер підете зі мною? — промовив грізно. — Коли ні — згинете на місци.

Ільона тихо зітхнула. Лице її було дуже бліде, в кам'яних чертах свого ворога вчитала, що не матиме він милосердя над ньою і що готов виконати погрозу. Коли тепер взяв її попід руки і потягнув за собою, не опирала ся вже більше, але пішла, майже несвідома зі страху і болю.

Мимо того однак все розглядала ся на боки, бо їй здавалося, що чейже хтось мусить надійти, щоб увільнити її з рук цього страшного чоловіка; доперва коли пристанули перед брамою вілі, а Олекса потягнув за шнурок від дзвінка, втратила всю надію, бачила бо, що нема вже для ньої ніякого спасення.

Явив ся старий слуга. Панок заговорив кілька слів до нього і слуга поклонившись низенько впустив їх на подвір'я а відтак ухату. Ільона ледво могла удержати ся на ногах. Олекса впровадив її до кімнати на першій поверху, потім вийшов, замкнувши двері на ключ.

Ільона впала на канапу і довгий час лежала непорушно, задеревіла майже з розпуки. Все ще бачила дуло револьвера вимірене в свою грудь.

Тої днини старий слуга двічі приходив до ньої, при-

носячи їджене, але князь не показав ся ні разу. Стрівожений погляд Ільони надармо шукав в холоднім лиці старого слуги хоч крихітку якого м'якого виразу, якого співчуття, але лице його видалось їй вердим мов камінь.

Раз схотїла навязати з ним розмову, але він понуро потряс головою і не відказав ні словечком. Видно князь поучив його, як має заховувати ся.

Так надійшов вечір. Ільона приступила до вікна і дивилася на опород. Серце її оповила болїсна туга. Ах, коби вона могла вирвати ся з кїхтів того негідника, коби могла стати вільною, щоб поспішити до нього — до Роберта...

Дав ся чути голос дзвінка. Коли слуга отворив браму, на подвір'є увійшов якийсь мінняйло. В роздражненню стала приглядати ся як він став показувати слугі ріжний товар, аж остаточно звернуло їй увагу те, що мінняйло сей часто споглядав на порішні вікна. Нагло з її уст вирвав ся тихий оклик. Ох, Боже — чи може її очі не добачують добре?

— Роберт! — Роберт! — кликнула з невисказансю радістю.

Чи він її побачив? Через довшу хвилю він вдивлявся в її лице — а відтак поволи, майже недоглядно, кивнув головою.

З очий Ільони потекли сльози радості... Щасливим, підняла обі руки до неба — він — він — її улюблений, був так близько коло нього... Тепер знова вступила в її душу надїя, що він її висвободить.

Слуга крутнув головою, на знак, що ніщо не купить. Мінняйло ще раз підняв голову і кивнув в сторону вікна — потім звернувся до брами. Ільона, прямо упоєна щастем, дивилася за ним.

— Роберт — Роберт — раділа в душі — ти є коло мене, о Боже, прийми мою щирю подяку за те — ти мене освободиш, мій найдорозший!

РОЗДІЛ XX.

ЧОМУ ВТІК?

Так лікарі, як і доглядач, стояли мов німі над приспаним пацієнтом, не будучи в силі поняти сього, що побачили. Лице асистента покрило ся пурпурою і він дивив ся то на лікарів, то на лежачого акробата, не знаючи що почати з собою.

Тепер тільки розв'язалась перед ними загадка, тайна штукмайстра зістала відкритою і тепер доперва зрозуміли його дивне поведене. Минула довша хвиля, поки вони охололи з зачудованя. Опісля старший лікар звернув ся до своїх товаришів і сказав шепотом:

— Як се бути може, щоби щось подібного в нинішніх часах трапляло ся? Подумайте лиш панове, через кілька тижнів виступав Вайтленд в нашім місті як найсміливіший їздець, ми самі не раз мали нагоду приглядатись його штукам, при яких за малою невдачою можна було вязи скрутити — і ніхто навіть не предчував чогось подібного. Для мене є се загадкою!

Другий лікар притакував йому головою, а доглядач тимчасом розбирав пацієнта дальше. Опісля лікарі мовчки стали розглядати тіло.

— Гм, не така се легка справа, як думав я — промуркотів старший лікар — в найблизшій часі не буде ніщо з виступів, треба буде радикального лічення. Но, мусимо наложити перевязки.

Асистент помагав, як звичайно, подаючи потрібні річи, але рука його дивно тремтіла а барва лиця часто мінилася.

Доглядач счаста відходив і приходив. Мовчки покручував головою, відкрите, якого сьогодні був свідком, було і для нього дуже цікавим.

Заложено вже перевязки, а пацієнт ще не пробуджував ся. Оба лікарі, розмавляючи шепотом о тій так дивній пригоді, станули коло вікна, підчас коли асистент, занятий прятанєм приладів і інших причандалів лікарських, не міг майже відорвати своїх очий від блідого і йому так дуже цікавого лиця хорого.

Лікарі вийшли до сусідньої кімнати, а також доглядач на їх поклик вийшов за ними, так що асистент остав ся самий лиш з хорим. Сів коло ліжка, ожидаючи хвилі, коли сей пробудить ся.

По якімсь часі тіло хорого стало дрожати. Рушив ся — але се, видно, спричинило йому біль, бо застогнав тихо.

Нарешті отворив звільна очі і вдивив ся в стелю. Доперва, коли молодий лікар порушив ся коло нього, він здрігнув ся і звернув на нього свій перестрашений погляд.

Видно ще не зовсім прийшов до свідомости, бо очима непевно водив на всі сторони. Але звільна вертала йому свідомість положення. Нараз підняв ся в гору — на його лиці відбив ся жах.

— Лежіть супокійно і уникайте зворушення — остеріг молодий лікар — зложено вам перевязку, ютже мусите старатись бути супокійним, щоб скорше вернути до здоровля.

— Зложено перевязку? — запитав зі страхом Вайтленд, опавши назад на подушки.

Значить, тайну його відкрито!

Якийсь час лежав непорушно, примкнувши очі і тяжко дихаючи.

— Болить вас дуже? — спитав лікар, побачивши, що лице хорого почало дрожати.

Вайтленд ніщо не відповів, лиш скоро відвернув своє лице до стіни, видно на се, щоб лікар не дивив ся на нього.

Взялась його розпука — стогнав придавленим голо-сом. Але що се поможе — його тайна і так вже звісна, не міг вже її закрити, тепер мусить піддати ся судьбі. Асистент почав до нього говорити, але на свої питання не одержав ніякої відповіді.

Доперва, коли може за годину увійшов старший лікар, щоб побачити як має ся хорий, Вайтленд звернув до нього своє бліде лице.

— Пане доктор, яб хотів розмовитись з вами тільки, без ніяких свідків! — просив з очевидним зворушенем.

Лікар притакнув головою і попросив молодшого товариша, щоб вийшов з кімнати.

Про що з ним Вайтленд говорив, про се ніхто не довідав ся.

Коли лікар опускав кімнату хорого, на його лиці слід не було сильне зворушене.

— Що за образ життя — яка дивна судьба — сказав самий до себе — се справді може зворушити чоловіка до глибини душі.

Увійшовши до своєї кімнати приказав покликати до себе обох лікарів і доглядача.

— Хочу просити Вас, панове, о слово чести, що не зрадите тайни Вайтленда! — сказав до них із глибокою повагою — я прирік навіть мовчанку на завсїгди. Є важні причини до сього — на жаль, не маю права виявити вам своєї тайни, бо Вайтленд сказав мені все із таким застереженням — я особисто прошу панів про мовчанку і кладу вам на серцю, щоб про сю справу нікому ні словечком не згадали!

Всі дали йому бажане слово чести, а коли опісля вернув до кімнати хорого і сповістив йому, що може бути супокійним і певним за додержане тайни — тоді вперше проясніло блїде лице молодого штукмайстра.

Від тої хвилі був він зовсім супокійним а слїдуюча ніч пройшла майже без горячки, хотяй все ще мовчав і сумував і тяжко було з нього добути яку відповідь.

Тільки, коли старший лікар, що був управителем шпиталю, наближав ся до нього і супокійно, по батьківськи питав ся про здоровле, на лиці молодця появляв ся усміх і тоді ставав він бїльше балакучим.

Слїдуючі дні пройшли зовсім незамітно; поворот до здоровля йшов вдоволяючо, терпіння хорого уступали.

Так прийшов шестий день. Тої ночі в шпитали наглядав молодий асистент.

З хвилию, як вечір став западати, Вайтленд став зраджувати якийсь несупокій. Кілька разів отвирав уста, щоб щось сказати управителеви, але якась обава казала йому мовчати.

Лікар був зовсім вдоволений станом пацієнта, молоді сили поборюли хворобу скорше, як він сподївав ся.

Управляючий лікар вийшов, остав доглядач, що крутив ся ще троха по салї, але й він за хвилю вийшов. Асистент цілий час зраджував якийсь несупокій і був дуже блїдий. Тепер вже остав самий коло хорого, котрий, як здавало ся, вже заснув, або засипляв, бо відвернув ся ли-

цем до стіни і зовсім не рушав ся. Молодий лікар сів при столі. Перед ним лежала медична книжка, але він її не читав, а погляд його пробігав понад ньою до Вайтленда.

Коли він думав, що хорий спить, то помиляв ся. Він лежав із замкненими очима і примушував себе до супокою, підчас коли серце його било шалено скоро і його мучив якийсь несупокій.

Наближала ся північ. Лице молодого лікаря мінило барву. Видно якісь дивні думки кружили в його полові і нервували його. О дванадцятій годині мусів подати лік хорому. Точно в означений час встав, тремтячою рукою хватив фляшочку, відчислив краплі, а потому з ложкою в руці наближив ся до хорого.

Вайтленд скоро підняв ся, а ликнувши лікарство, затремтів нагло, коли стрінув злющий погляд молодого чоловіка, тому скоро відвернув лице до стіни.

Години минали звільна, а вижидуючому Вайтлендові здавались вічністю. Лікар також сидів непорушно.

На дворі вже стало шаріти, коли се Вайтленд почув шелест коло свого ліжка. Втворивши очи, побачив похиленого над собою асистента.

За хвилю залунав в салі крик, по яким слідував відгук впавшого тіла. Молодий лікар підняв ся скоро з підлоги і втік з кімнати хорого.

Вайтленд сидів на ліжку задиханий і дико жевріючим поглядом стежив за втікаючим, потім руками стиснув розгорячковані виски — отже прочуте його не омануло!

— Мій Боже — прошепотів — мушу втікати, як можна найскорше!

Глянув у вікно. Ще хвилю просидів непорушно, оперши на руку голову — потім наглим рухом підняв ся з ліжка.

— Мушу — годі довше зволікати! — думав. — Хоті́йби мав я пропасти — мушу звідси забирати ся — не буду в силі стерпіти, коли ще раз його побачу!

Встав з ліжка. Скривив ся, коли перший раз станув ногою на землі — але затиснув зуби, не піддаючи ся слабости. В шафі висіло його убрание. Скоро підійшов до ньої виймив свої речі і поспішно став вбиратись. Як йому видістати б ся зі шпиталю так вчасним франком, було для нього загадкою.

Ось вже був майже убраний, закинув ще на рамя широкую обгортку і поволив став наближати ся до дверей. Не звертав уваги на терпіня, ні на серце, що било мов молотом... Положив руку на клямку. Ще раз оглянув ся по кімнаті — потім створив двері і вийшов на коритар.

Тут було ще зовсім тихо. Килими розстелені на коритари і сходах приглушили відгук ходу. Знав, що входові двері будуть замкнені, отже, зійшовши на долину, а переконавши ся опісля, що віддаль від землі не дуже велика, підліз на вікно і спустив ся на другий бік.

Видіставши ся щасливо поза обруб шпиталю, відпочав знова якийсь час сперши ся на огорожу, потім свобідною ходою поволік ся дальше.

В тім самім часі на горі отворили ся двері до опорожненої кімнати і увійшов доглядач хорих, щоб звільнити молодого лікаря.

Шукаючи поглядом асистента спинив ся на порожнім ліжку. Як се стало ся, що хорий оставив ліжко — а також, де подів ся молодий лікар?

Хвилю стояв мов в землю вкопаний — потім прискочив до шафи, а побачивши що нема убраня Вайтленда, крикнув зі страху і побіг до управителя, щоб розповісти, що стало ся.

По короткім часі вийшов застрашений управитель на коритар. Доглядач розповів все і оба пішли до кімнати хорого.

Старий лікар перешукав цілий покій, а опісля побіг до кімнати асистента.

Застав двері замкнені і доперва по кілька кратнім пуканю отворив їх асистент. На блідім лиці молодого чоловіка слідний був великий несупокій.

— Даруйте — говорив до свого старшого, нім ще той спитав його — зробило ся мені дуже зле і слабо, так що я ледво сюди доволік ся і не був я в силі кликнути на доглядача!

— Де є Вайтленд? — спитав строго управитель.

Молодий чоловік глянув на нього питаючим поглядом.

— Вайтленд? — спитав, загикуючись — но — чейже остав в своїй кімнаті!

— Ні, якраз його там нема! Як можна бути так недбайливим і оставити своє місце, не постаравши ся найперше

о заступництво? — кричав роз'ярений управитель. — Стілько сили чейже у вас ще було, щоб потиснути гузик дзвіночка?! Тепер маємо гарну історію — Вайтленд втік зі шпиталю! Встид, ганьба!

Молодий чоловік побілів мов смерть і, крикнувши з перестрахи, подав ся в глуб кімнати.

Управитель шаліючи зі злости тріснув дверми за собою.

В одну хвилину порушено цілий шпиталь — одні другим передавали вістку про втечу хорого.

Службу розіслано на всі сторони — але надармо — Вайтленда не вдало ся відшукати.

РОЗДІЛ XXI.

АКТОРСЬКА КРОВ.

Молода княжна Єлена Нелідов вже від довшого часу втратила свій гумор. Навіть перед батьком не була в силі скрити свого невдоволення.

Старий князь, із природи благий, пропускав те все своїй дочці, приписуючи причину смутку виїздові стрічного брата. Він навіть самий дивувався дуже, чому Ерик не присилає ніякої вістки про себе. Його виїзд став князя неспокоїти.

Коли тільки Ерик поверне, сейчас відбудуть ся заручини молодій парі, а тоді знова верне Єлені веселість — думав старий князь.

А рівночасно він і не припускав, що то саме він є причиною нудів, та злого гумору княжни; княжий спосіб життя став тратити для ньої свою приману. Вона тужила за давним товариством, в яким була веселою, свобідною, не спутаною у її поведеню, як тут.

Дуже часто, коли вечером мала йти на чай зі старим князем, опановувала її жажда повної свободи. Кров скорше плила її жилами; ючи запалювались вогнем — тоді вона

з тугою простягала рамена до минувшини і радо булаби оставила все і втікла геть в світ широкий.

Але після сього скоро повертала розвага. Хоч не чула ся щасливою — то мусіла оперти ся покусі до втечі — задержувала її завсігди думка про спадок по князеви. Чей-же довго вже князь жити не зможе — думала — а коли замкне очі, вона стане богатою, незалежною і... свобідною, тоді знова буде могла вилетіти в світ і жити так, як сама захоче. Ах, коби ся хвиля вже наспіла! Коби вже могла вернути до свободного життя, яке давнійше вела. Для ньої буде вже байдужою страта медалйону і листа магєрного. Коли буде в посіданю княжих маєтків, тоді ніхто не зможе вже заперечити її прав — а вона і так, о скількс се буде лиш можливо, буде старати ся втечи зі своєю злобичею.

Найприємнішою для ньої розривкою була шалена їзда конем. Тоді бодай на коротку частинку, забувала про границі, які її зі всіх сторін стісняли, була тоді знова свобідною, а свобода для ньої що раз то дорогоціннішою ставала.

Одної днини вона їхала в товаристві кількох панів через поблизьке місто, де її присутність за кожним разом викликувало велике вражінє. Бо-ж і рідко коли мешканцям була нагода подивляти так зручну амазонку і тому то ставали всі на вулицях і зглядали ся на княжну.

Не тішило се Єлену, вона не звертала на них своєї уваги, її погляд линув далеко-далеко — в простори — до золотїї свободи... Вона потайки довідувала ся про Роберта Блюма і дізнала ся, що зник десь з місточка, де вона разом з Ільоною виступала в цирку, і що ціла циганська банда винесла ся з тої околиці.

З глибокої задуми пробудили її накликування. Наближив ся до ньої барон фон Редерн, один із її товаришів прогульки, і вказуючи на збіговиско людий недалеко від них, сказав:

— Ось, княжно, гляньте в сей бік, там якесь збіговиско людий! Може б ми під'їхали подивити ся?

Єлена, не застановляючи ся, притакнула головою і вони звернули свої коні в тім напрямі. Коли наблизили ся до гурту, побачили віз, що колесами запряз у м'ягку землю і мимо всяких зусиль не можна було його порушити з

місця. Нагло Єлена задрожала — се з середини воза залунав полосний рев.

Її товариш, зауваживши переполохані оченята, аж розсміявся сердечно.

— Богу дякувати, княжно, що ви ще не дуже боязливі, а то вже б ви давно втікли! — кликнув. — В середині, у возі, є пантери!

— Пантери? — кликнула з зачудуванням Єлена — звідки вони тут взяли ся?

— Ах, се ви певно ще не знаєте, що матимемо цирк?

При с'їм кін' Єлени станув дуба, не відомо чого, а княжна мало що не висунула ся з сідла. Що за причина? Чи може стиснула його кільчастими зап'ятками?

Поблідла, з затисненими зубами сиділа в сідлі?

— Рушаймо, бароне. — сказала потім скоро — такі річи не цікавлять мене, їдьмо домів!

Звертаючи конем в бік, побачила з другої сторони під'їзджаючого до них якогось пана з панею.

Тихий оклик здивовання поніс ся з її уст. Рукою стиснула напрасно поводи, широко отворила очи — поглядом трівожно повела довкруги... Милосерний Боже — як тут відіхати, щоб наближаючі ся їй не запримітили?!

— Княжно — ось там якраз їде директор цирку з „королевою пантер“, вона видно дуже непокоїть ся положенням своїх вихованків! — доніс ся знова голос барона.

Єлена хотіла говорити, але щось стиснуло їй в горлі. Потемніло в очах; сильно подразнена, гризла собі долішню губу, а піт краплями виступив на чоло.

Ось — ось наближав ся — Леопарді! — Боже всемогучий — коли він її побачить — пізнає!...

Торгнула коня в бік, щоб виминути наближаючих ся, але кін' не послухав, а мов умишене став крутитись на місци; в трівозі і злості вдарила його тростиною, а тоді кін' станув дуба і, мов шалений, пігнав прямо на Леопард'яго та його товаришку, так скоро, що Єлена не була в силі його спинити.

Леопарді підняв очи і побачив амазонку на сполоханім коні — скрикнув, бо пізнав її, хоч Єлена з розмислом відвернула в бік голову.

Спинив свійого коня і глядів за втікаючою.

— Що се таке — спитав зачудований самий себе —

звідки тут взялась би Єлена Спінелі?

Доперва, коли княжна зникла йому з очий, пігнав за „королевою пантер”.

Товариші княжни ледво вспіли за ньою поспішати. Коли остаточно зрівнялись, а княжна звернула до них бліде мов алябастер лице, перестрашили ся її вигляду.

Смертельно змучена вернула остаточно на замок. Щоб не дати причини до ріжних балачок, перебравшись, вона мусіла зійти до гостей, які вже тимчасом оповіли князеві про пригоду княжни з коном. Переполоханий князь вибіг проти ньої і в найбільшій трівозі просив її, щоб на будуче перестала так шалено їздити.

Єлена була так дуже знервована, що лиш з трудом могла задержати супокій.

Панове почали оповідати про цирк і просили, щоб піти ще хочби на сьогоднішнє представленє. Єлена з поспіхом підійшла до вікна, не хотючи, щоб завважено її помішання. Коли стали її дуже просити, щоб поїхала з ними до цирку, відмовила рішучо, заявляючи, що такі річи її зовсім не займають.

На се старий князь притакнув поважно головою, бо думав, що давні спомини мусять її справляти велику прикрість.

Остаточно Єлена змогла увільнити ся з товариства і піти у свої кімнати. Понервована до найвисшого степеня почала ходити несупокійно по кімнаті; очи її світили горячковим вогнем. Струнка її стать дрожала — з тиха постогнуючи, притиснула розпалене чоло.

— Боже — шепотіла — цирк тут — Леопарді мене бачив — о, Боже, що зробити мені тепер? Буде допитувати ся про мене, коли дізнаєть ся... і поніс ся тихий стогін з її уст. Лице її прямо закам'яніло зі страху і болю — той несупокій відбирав її всяке панованє над собою.

Змучена сіла на кріслі і примкнула очи. Думки її пігнали до міста, до тих, що з ними вперед працювала і бавила ся...

Сьогодні вечером перше представленє!... „Королева пантер” була незнакомою для ньої. Була се молода жєнщина, поважної постави, хоч може не дуже так красна, то однак її виступ мусить викликати сензацію. Вайтленд певно є також — о, як милі хвилини вона перебула разом з

ним! Потім Карло, сміхованець і сестри Данила... акробатки...

Ах, що то за життя було! Колиб ще сьогодні могла там заглянути! Що сказав би Леопарді, колиб так котрої днини прийшла до нього?

Усміхнулася. Опісля піднялася скоро, в її голові блиснула дивно авантурна думка. Почувала ся тепер немов відродженою, кров так горячо й так дико плила її жилами!...

З вечера гості розпрощались і поїхали до цирку. Єлена оправдалась умученням і вчасно вийшла до своїх кімнат.

Вступне представлення стягнуло до цирку чисельну публіку. Всі місця, до посліdnього, були заняті. З нетерплячкою вижидано початку представлення, а особливо виступу „королевої пантер”.

Закінчено першу точку програми. Директор Леопарді був широкозвісним з того, що завсїгди стремів до як найкрасшого виведення всіх точок програми, і тепер він самий особисто наглядав над приготуваннями до слїдуючої атракції. В сім часі приступив до нього один зі служачих і повідомив, що його вижидає в гардеробі якась дама.

Директор побіг, нерадий що його в сю хвилину відтягають від занятя. Коли отворив двері гардероби, станув мов вкопаний на порозі.

— Панї, — панї тут — значить, я не помилив ся?

Струнка женщина, що в сю хвилину відсунула сіточку з лиця, підбігла скоро до нього, замкнула двері і потягнула його на середину кімнати.

— Ради Бога, пане директор, лиш не виявляйте мого імени, ніхто не повинен знати про се, що я сюди заходжу!

Леопарді охолов зі здивованя. Дійсна радість малювала ся в його очах, коли витягнув до нїї на попитанє руку.

— Панню Єлено, се знаменито складаєть ся, що ви тут зявились! — кликнув своїм питомим віденським вигоєром. — Бачите, панї — ви нам знаменито станете в пригоді, нам якраз бракує амазонки — приходите, панї, немов на поклик.

Єлена дала йому докінчити, а тоді станула прямо перед ним

— Послухайте тепер мене: Добре, я виступати-му у вашому цирку, але під певними услів'ями. Перше і найважнійше, що ніхто не має знати ніщо про мене. Не потрясайте головою, інакше мені годі, а даліше ніхто не сміє знати, що я колибудь виступала у вашому цирку.

Леопарді глядів на дівчину дуже здивовано.

— Як се маю розуміти, панно Єлено? Чи вам пощастило виграти який великий льос на л'ютерії, або чи може знайшли якого багатого любка? Виясніть мені се найперше, звідки ви тут взяли ся.

— Не можу — відказала рішучим голосом — а мусите мені дати слово чести, що не мете нікого про се розпитувати, яке становище тут займаю — в такім разі буду працювати безінтересовно, ніякої плати від вас не буду вимагати.

Директор не міг надивуватись.

— Як маю се розуміти — спитав.

— Вислухайте мене до кінця! Як довго зможу, буду виступати кожного вечера, але до цирку буду приходити все тоді, коли представлене вже зачне ся. Мусите отже укладати програму так, щоб точка мого виступу приходила доперва пізнійше. Носити буду білу перуку і ще й других способів вживати буду, щоб змінити свій вигляд так, щоб мене ніхто не міг пізнати!

Директор вдивляв ся зі здивованєм в лице дівчини.

— Чого-ж вам так робити, чому хочете виступати на сцені, коли не потрібно вам сього?

— Коли ні, то я-б вмерла з нудьги! — кликнула з пристрастю. — Я навикла до сього і без сього жити не можу. Від тої хвилі, як дізналась я про ваш приїзд, не маю супокою.

Отже-ж дайте мені слово, що не зрадите моєї тайни і самі не мете доходити в яких обставинах я живу! Тоді, пане директор, я знова ваша!

Леопарді вдарив в простягнуту руку дівчини і прирік, що не зрадить тайни.

Єлена була немов одурманена. Отже-ж знова буде могла гнати кіньми по цирковій арені, знова буде могла почувати себе, хочби через кілька годин — вільною, свободною цирківкою... На саму сю думку очі її блиснули во-

гнем, а цілим тілом потряс дрощ роскоші. В тій хвилі вона дійсно була дуже гарною.

Директор із усмішкою приглядався їй, радіючи, що знова придбав її до цирку, забуваючи навіть дорікати за те, що колись так знагла оставила була цирк. Рішивсь, що мусять примкнути очі на те — вона-ж — а так думав собі — певно знайшла собі якогось багатого любчика і не хотіла, щоб всі знали про се.

— Шкода лиш, що ми стратили Ільону — зітхнув. — Ваші спільні виступи, були все вельми цікавими. Чи не маєте ніякої вістки про се, де вона поділа ся?

Єлена страшно поблідла.

— Ні, ніщо не знаю про те; від хвилі того загадочного зникнення з цирку, я не мала ніякої вістки, де вона находить ся.

Директор підступив ближше.

— О, коли так, то ми знаємо дещо більше, чим ви. Ільона довший час лежала хора в нашім місті, де якийсь чудотворець-лікар привів її до здоров'я. Одного разу, опісля довідувався у мене про її адресу якийсь елегантно прибраний пан — і зараз другої днини ваша сестра зникла без сліду!

Єлена відступила, крикнувши.

Хтось в той час застукав у двері.

— Пане директор, мусямо зачинати слідууючу точку, публіка нетерпеливить ся! — кликнув хтось з поза дверей.

— Добре, зараз прийду, нехай музика починає грати!

А звертаючись до Єлени, блідої мов мервець і тяжко дихаючої, що оперлась об стіну, сказав з поспіхом:

— Отже-ж справа рішена — завтра вечером побачимо ся. Приладжу все до виступу — значить можу певно числити на вас?

Єлена не відповідала, дивилась на нього зміненим поглядом, потім вхопила його трівожно за рамя.

— Пане, скажіть мені, як виглядав той чоловік, що питав вас про Ільону?

Леопарді нетерпеливив ся — музика вже почала грати вступ до слідууючої точки.

— Мушу собі пригадати — ага — був се високий, молодий мущина, з чорним волосем і такими очима, на бороді у нього був знак...

Єлена відступила переполохана, але Леопарді не звертав вже більш уваги, в поспіху кивнув головою і вийшов.

Єлена знесилена впала на крісло. Отсе в одну мить пізнала, що усуває ся земля під її ногами — що її княжій гідності скоро можуть пропасти.

Голос розпуки добув ся з її грудий.

— О, Боже — шепотіла з тривогою — Ільона жиє — жиє! А той незнакомий — що з ним втікла — се не Блюм — зі знаком на бороді — ох, Боже! ... Ні, ні — князь Ерик з Ільоною? — Ні — се бути не може!

Дійсно, з того всього можна здуріти — Ільона жиє — коли мене знайде... .

Зірвала ся з диким криком і втікла з кімнати в обняття темної ночі...

РОЗДІЛ XXII.

БЛИЗЬКО МЕТИ.

Ніч чорною плахтою прикрила землю. Ні одна зірка не явилась на небі, щоб зменшити темноту. Чорні, тяжкі хмари снували ся лїниво по небозводі, сїючи на землю дрібним дощиком. Воздух був пересичений парою так сильно, що Ільона була змушена втворити вікно.

В душі радіючи тим, що побачила Роберта, не могла ніяк заснути. Встала з ліжка, знова убрала ся і повільно стала проходжувати ся по кімнаті. Думками була при ньому — при Робертові, і невисказане вдоволене наповнило її серце. Якже він її любить, коли аж сюди прибув за нею, щоб вирвати її з рук ворога. Якою-ж потїхою для ньої була його близькість — в пригнобленю і тривозі чейже появив ся промінчик надії для ньої.

— Мій Боже, мій Боже — шепотіла тремтячим голо-
сом, — колиб тільки зміг мене увільнити!

В присутності князя щораз то більший несупокій її огортав. Чому-ж її не завіз до батька, але волочить скрізь

по світі? Надармо просила його о пояснення, він все давав виминаючі відповіді, або тільки знімав раменами і оставляв її без відповіді, несвідомою дальшої судьби.

Повітре в кімнаті ставало щораз то тяжше, тому приступила до вікна і вихилила ся на двір. Дрібонький дощик сипав по личку, але вона не звертала уваги на се, а повною грудю хватала хłodний воздух.

Задрожала — бо якийсь шум з долини долетів до її ух. Що се? Чує легкий хід по розмяклій землі. Вихилила ся більше з вікна, очима старала ся прозріти темноту, але ніщо не змогла добачити.

Шум ще повторив ся. Серце її перестало бити — здержала віддих, коли побачила під деревом якусь похилену людину.

Не ворухнула ся, бо не знала хто б се міг бути. Людина ся наблизила ся, але ще й тепер годі було пізнати в темноті, бо виріжнювали ся лиш загальні зариси. Вона наближившись під вікно підняла очи в гору.

З трудом лиш Ільоні вдало ся спинити крик радості, що так і тиснув ся її на уста. Вона-ж бо пізнала хто був сей — що стояв там на долині... Се-ж був він — її улюблений!

— Роберт! — шепнула тихесеньким, мов подув вітру, голосом.

Блюм побачив її також — бо підняв капелюх до ньої, а вона — вона з радості не знала, що почати — врешті, сльозами радості заллявши ся, витягнула руки до нього.

Дав їй знак, щоб була осторожною, а вона сейчас зрозуміла. Напруженим поглядом слідила кожний його рух. Нараз стрівожила ся. Там — ось там з межі корчів виринула якась друга людина і приближила ся до Роберта. За ньою поступала трета — четверта. Побачивши, що сі люди стали розмавляти з Робертом і положили якісь річи на землі, вона заспокоїла ся, бо догадала ся, що се його помічники.

Тепер Блюм підняв до ньої голову і кликнув: Вважай! Потім щось перелетіло побіч ньої і впало до кімнати. Скоро оглянула ся і побачила на підлозі моток шнурка, до котрого була привязана карточка, на якій Горго невіправною рукою написав кілька слів, бо Блюм писати зовсім не вмів. Ільона підняла картку і поспішно прочитала:

До другого кінця шнурка є прив'язана шнуркова драбинка. Витягни її до пори і зачепи гачок до рамів вікна. Потім прийду по тебе. Будь відважною — за хвилину будеш вже свобідною!

Сльози пустилися з її очей, так дуже зворушили її сі слова, але плачем ніщо не вдієш — тому скоро почала тягнути шнурок до пори. Чотирох людей мовчки слідили її роботу, драбинка щораз вище підносила ся. Врешті Ільона вхопила її рукою і зачепила гач за футрину. Блюм найперше спробував, чи добре держить ся, а тоді, сказавши кілька слів до своїх товаришів, став піднімати ся в гору. Ільона тремтіла з радості, бачучи що її улюблений щораз зближає ся до ньої — в найбільшій захопленю витягнула руки до нього.

Тихий оклик радості вирвався з уст Роберта, коли глянув в лице доропої дівчини і спинив ся на хвилину. Але почув голос Горга, що наповідав його з долини, і зараз підняв ся далше. Його товариш мав рацію, треба було спішити ся і найперше видобути Ільону з в'язниці.

Коли вже підняв ся на вікно, Ільона крикнула зі страху. В хвилі, коли Роберт держав ся вже віконниці, отворились двері і до кімнати впав Олекса з двома слугами. Одним поглядом кинувши, зрозумів що робить ся.

— Ловіть того драба — вбити як пса! — кликнув, в дикім гніву кидаючи ся до вікна.

Роберт в першу хвилину задеревів, але зараз вернула йому свідомість. Втікати без Ільони не хотів — отже-ж мусів побідити або піддати ся.

Зі звинністю кота та відвагою льва скочив через вікно до середини кімнати.

Ільона страшенно перелякавшись, відступила взад і майже безпритомна впала на коліна. Олекса мав кинути ся на Роберта, коли отсе побачив над своєю головою лиску-чий ніж, що циган добув його зза пояса. Зі скорістю блискавиці відскочив і через се уйшов певної смерті, бо Блюм з такою силою замахнувся, що певно бувби вбив ніж по саму ручку в голову противника.

— Далше хлопці — ловіть його! — крикнув хриплим голосом Олекса, самий збираючи ся до удару. Але Роберт вже подався взад і плечима опер ся об стіну, щоб

охоронитись від ударів ззаду, а тоді добув револьвер і спрямував дуло на своїх ворогів.

— Геть відси — крикнув — перший, що наблизиться до мене повалить ся трупом!

Слуги, не маючи ніякої зброї, дійсно відступили, а коли побачив се князь, зверещав нелюдським голосом.

Рівночасно й він витягнув пістоль, бо від хвилі як побачив, що за ним слідять, не розставав ся зі зброєю.

— Отже гинь, лсе — кликнув і звернув дуло в грудь Роберта.

В сю хвилю, коли вже мав потягнути за курок, Ільона з криком зірвала ся з підлоги і, підбігши до Олексі, підбила йому руку до пори.

Впав стріл — але куля вдарила в стіну. Блюм заляв дико. Тепер і він рішив не щадити противника. Вже спрямував дуло в грудь його, а куля певно не хибилаби ціли — але поблід нагло, рука задрожала. Князь, правою рукою тримаючи пістоль, лівою притиснув до себе дівчину, заклонюючись ньою перед вистрілом. Блюм не міг вже стріляти, бо кожде порушенє противника могло справити, що куля могла поцілити не його а дівчину.

Князь на се якраз числив.

Бачучи, що циган опустил руку, в котрій тримав револьвер, насмішливо зареготав ся — був вже певним, що його житю не грозить тепер ніяка небезпека.

Тільки що поніс ся відгомін княжого вистрілу, в городі зараз підняв ся крик. Горго і його товариші побачили вже, що Блюм стрінув ся з опором. В одну мить Горго спинав ся по драбині.

— Держіть ся в темноті — кликнув до других — і вважайте добре на те, що станеть ся. Коли побачите, що з долини буде яка небезпека, так дайте знак і без милосердя бийте кожного, що вам стане в дорозі! Я спішу на гору йому до помочі!

Людей, що разом з Робертом прибули на майдан облудного князя, само призначенє навело в дорогу. Були се також цигани. Стрінув їх в заїзднім домі, де знайшов захист для себе і свого приятеля, саме тоді коли торгували коня у власителя заїзду. Запитавшись, дізнали ся, що банда циганів розложила ся о милу дороги від міста. Робертови прийшло на думку, що вони придалиб ся йому

для нічної виправи, отже порадившись з Горгом і за його згодою, віззав їх, щоб допомогли йому в тій же виправі. Вони пристали на се без довгого надумування, не лиш ради гроший, які їм Роберт приобіцяв, але тут більше переважала єдність, яка вяже майже всі циганські ватаги, а яка не дозволяє відмовити допоміч другому циганови, коли той її потребує.

Ледво що Горго скінчив говорити, коли отсе нараз з одної сторони городу дав ся чути голосний крик. Перестрашений глянув позад себе і побачив підбігаючих чотирьох людей, правдоподібно зі служби сього дому. І тоді його вже побачили і з криком кинули ся до бійки.

Одним рухом Горго опинив ся на землі. Рукою сягнув за пояс — а за хвилю вже стремів в ній довгий, блискучий ніж.

Але тамті не наполохали ся його; їх було аж чотирох і в руках мали тяжкі дручки, отже кождий з них чейже міг стати до борби із ним?!

— Кинь той ніж — драбе! — кликнув один з них.

Не відповідаючи, Горго свиснув і нараз випали з корчів заховані там цигани і кинулись прямо на тих напасників, що зараз в першу хвилину подались зі страхом взад, не знаючи яке є число противників, але опісля розгоріла ся між обома сторонами завзята борба.

В короткім часі впав вже один противник під ударом Горгового ножа, заливаючись кровю — але се ще не відстрашило прочих. Мов град сипались удари на голови ворогів, часами з такою силою, що можна би думати, що лоби зовсім попукають під ними.

Була се страшна бійка, що відбувалась там в темноті, тим страшніша, що ніхто з них слова не промовив, а лиш через довший час чути було глухе, тяжке сапанє. А по якімсь часі знова поніс ся страшний крик, се знова повалив ся один зі слуг Олексі, а тепер і оставших двох зовсім відвага відбігла. Не дбаючи про ранених товаришів, вони покидали дручки і кинулись втікати. Також один з товаришів Горга дістав тяжкий удар дручком в голову, але що до нього не було ніякої небезпеки, бо не стратив навіть памяти.

Горго відітхнув — бо була се тяжка праця. Не забув однак, що він і його товариші були тепер ще в гіршім по-

ложеню, чим передом. Збігці напевно заалярмують цілий дім, а колиб вернули з більшою силою, справа легко могла би взяти злий кінець для нього і його товаришів, не було оже много часу до страчення.

Але як поступала справа на горі?

Борба на долині тревала кілька хвиль, але через цілий той час не було чути з гори ніякого голосу. Що стало ся з Робертом? Чому не сходив долів? Нараз овладіла Горгом сильна трівога. Прочутє говорило, що там на горі стало ся нещастє, инакше Блюм повинен би бути вже на долині або з Ільоною або без ньої. Він звернув ся з приказом до товаришів.

— Ви оба йдїть в тамтой кут і стежіть за всім. Ти, Зенко, йди на зад і там чекай супокійно — сказав до раненого — ви же, колиб завважили що, вертайте сейчас і дайте знак. Я тимчасом спішу на пору — обавляю ся, що Блюм...

Урвав серед реченя, почув бо голоси більшого числа людей.

— Ходїть, ходїть — кликнув приглушеним голосом до товаришів — мусимо спішити ся; коли попадемо в їх руки, ми пропавші.

І не надумуючись довше побігли через город, кличучи Зенка, щоб спішив за ними. На мурови висїла драбина, по якій влізли до городу. Коли двох рівночасно хотїло спинати ся на мур, Горго стримав одного з них:

— Заждїть ще! — сказав. — Найперше мусить Зенко видїстати ся на другу сторону, аджеж він не може так скоро бігчи. А ти — сказав до того, що сидїв вже на горі задержи ся там на мурови, допоможеш Зенкови зійти в долину.

Нарешті Зенко поліз в гору, а що був дуже ослаблений, то се троха довше тревало нїм виліз на мур. За ним поліз третій — Горго остав ще на долині. Тихий оклик вихопив ся з його уст, коли побачив якусь темну статть скоро пробігаючу через подвірє.

— Блюм! — кликнув мимоволі і хотїв вже пустити ся проти нього, але здержав ся.

Се не був Блюм, не був се його приятель — сей був хтось значно низший і грубший.

Глянуv на драбинку — була пуста, значить товариші були вже безпечні. Тепер знав, що той наближаючий ся, належав до домашніх, отже до його ворогів. Ще лиш яких

п'ять ступенів був віддалений від нього — Горго сягнув по ніж, що стремів за поясом.

— Пст! — пст!...

Горго чекав. Що се мало значити!

— Пст! пст! — знова почув від тамтого, що тепер поволи наближався до нього.

Горго все ще тримав рукою ножа.

— Що сталося? — спитав, коли тамтой станув перед ним. Ледво се однак промовив, побачив в його руці блискучого ножа.

Тамтой ще не мав часу опустити руку, як Горго закрив страшно і копнув його в живіт з такою силою, що той крикнув з болю і повалився на землю. Притім ніж випав йому з руки.

Горго відтрусив його на бік і колінами притиснув груди лежачого. Очи його горіли в темноті, мов очи вовка, віддих зі свистом добував ся з його горла, а лівою рукою злапавши свою офіру за гортанку, сказав, піднявши праву, руку в якій держав ножа:

— Нужденний, підступний псе — молись Богу, бо нім ще уплине дві хвилини, ніж сей заглубить ся в твоїм зрадливім серці!

Але страх перед смертю подвоїв сили тамтого. Очи йому вилізли на верх, по тілі пробіг дріщ — з розпуки послідними зусиллями вдало ся йому освободити свою гортанку з залізних стисків. Віддихнув кілька разів — потім сказав тремтячими, блідими устами:

— Змилуй ся — не вбивай мене! — Май милосерде — прошу тебе в імени Матері Божої. — Се правда — я напав тебе підступно — але я хотів здобути гроші, що нам приобіцяно, коли котрого з вас зловимо. — Ще раз прошу тебе — май милосерде, ціле життя буду тобі вдячний!

Але Горго заперечив головою.

— Не жури ся — з таким драбом, як...

Спинивсь і підняв голову, бо почув якісь голоси людий прямуючих до того місця. Почув їх також і той другий.

— Втікай, втікай чимскорше — кликнув — що найменше десять людей шукає за вами, коли знайдуть тебе, то самий згинеш марно.

Спіши ся, а я буду тобі вдячний, коли даруєш мені жите!

Горго поблід. Голоси вже були дуже близько. Зірвав ся скоро.

— Нехай буде й так — жий щасливо! — кликнув. — Але нещастє твоє, коли ще раз станеш мені в дорозі.

Побачив дійсно гурток людей прямуючих до нього. З незвичайною скорістю скочив до драбинки — ще раз оглянув ся поза себе — потім зручно став спинати ся в гору. Але гонці вже побачили його і кинули ся з диким криком за ним — на переді їх гнав рослий мущина.

Горго ледво станув на мурі а він вже одну ногу опер на переднім щаблі і насмішливо зареготав ся — йому бо здало ся, що ось-ось вже схопить пташка.

— Стій, стій, мій хлопче — кликнув до цигана — маю ще кілька слів з тобою поговорити! — і скоро дер ся в гору.

Але дивна річ — чому Горго, стоячи на мурі, не зіскочив на другу сторону? Присів на горі і вдивив ся в свого зорога. Коли то вспав ся вже до половини мура, циган тоді підняв ся з нагла. На його лици появил ся чортівський усміх — потім з цілою силою потрутив драбину, а вона закрутивши півкруг, впала на подвіре.

Страшний крик розляг ся під муром. Чоловік, що стояв на драбині, стратив нараз опору під ногами і хватаючись руками воздуха, впав головою на камінне подвіре.

Дикий сміх дав ся чути з муру — потім циган скочив на другий бік і зник в темряві.

Підчас, коли се діяло ся на подвірю, на горі не менш страшна розправа провела ся.

Ледво прогремів стріл, що Олекса вимірів був в Роберта — як се отворили ся двері і до кімнати впало кількох людей. Деякі з них були узброєні. Се видів Блюм, видів і Олекса; підчас, коли перший, бачучи наближаючу ся небезпеку, страшно поблід — очі Олекси блиснули вогнем вдоволеного побідника.

— На нього, дальше — кликнув — сто лірів дістане той, хто його повалить!

Не забув однак притім на себе, і так держав на півомлілу Ільону, щоби куля, колиб Блюм справді стрілив, не поцілила його, але її.

Роберта обняла страшна тривога. Хоч все ще тримав револьвер звернений на своїх неприятелів, то цілу свою увагу спрямував на князя. Бачив як той поступово уступає назад і як все заступає себе Ільоною. Зразу Роберт не міг поняти в якій се цілі робить, але опісля се вияснило ся.

— Далше, Осипе — вбий того пса! — кликнув Олекс, а покликаний справді кинув ся на Роберта, але він, побачивши се, скоро звернув револьвер на свого ворога — блиснуло — гукнуло — і ранений впав на підлогу. Всі скаженим криком ревнули нараз. Але Олекс осягнув се, чого хотів. Циган на хвилю відвернув свою увагу від нього, а він скористав з того і скоро відвернув ся з Ільоною в бік і двома скоками опинив ся вже коло дверей, котрі отворив ударом ноги.

Побачивши се Блюм, сейчас пізнав намір ворога і забуваючи про всяку осторожність, кинув ся за князем з криком смертельно раненого тигра.

— Ільона — кликнув — Ільона, ходи сюди, до мене!

Прислужники усунули ся перед ним з перестрахом. Без ніякої перешкоди дістав ся до дверей — ще три кроки відділяли його від неприятеля. Олекс поблід мов мервець, він не припускав щоб Роберт здобув ся на так шалену відвагу і пустив ся за ним. Скоро підняв пістоль, але нім ще зміг випалити прийшла йому поміч з другої сторони. Один зі слуг очутив ся з перестрахи, і коли побачив Блюма відверненого задом до нього так, що не міг бачити нікого крім Олександра, він похилив ся, підняв дручок, що випав був з рук Осипа, і зайшов Роберта несподівано ззаду.

В ту хвилину, коли він мав переступити поріг, свиснув в повітря дручок і з великою силою впав на голову цигана.

Револьвер випав з рук Роберта, він хитнув ся і впав на долівку.

РОЗДІЛ XXIII.

ПРОВИДІНЄ ВСЕ ЧУВАЄ.

Коли графиня Солмсберг отворила очи, побачила похиленого над собою свого чоловіка. Зі страшним криком підняла ся з землі. Граф подав ся взад, але сейчас опанував себе.

Він же мусів се зробити, мусів ще сьогодні сповнити страшний злочин — його супокій, ціла його будучність залежала від сього, щоб сі уста на віки замовкли.

І зі страшним, хрипливим криком, що вирвав ся йому з горла кинув ся знова до ньої і зляпав за груди.

Графиня хотіла кричати, хотіла вирватись з його рук — страшна трівога відбилась в її очах — нараз стало ся щось страшного...

Чи се земля розпала ся, щоб пожерти злочинця?

Вже тоді, коли графиня зірвала ся з землі, долітало з гори якесь дивне тріскотанє, на яке нікотре з них не звернуло увагу. Тепер тріскотанє се повторило ся, але значно міцнійше — і нараз розляг ся так страшний гук, що ціле підземеле задрожало.

Крик — знова гук, ще страшнійший — мури задрожали — Боже милостивий — обоє пропавші — частина муру зсунула ся з гори. Граф покотив ся взад і майже без пам'яті впав на землю — очікуючи смерти. Йому видало ся, що дальша частина муру мусить також розсипати ся і прикрити його собою — але тепер вже не було чути нічого, кругом був повний супокій.

По довшій хвилі здобув ся на відвагу і отворив очи. Зі всіх сторін окружали його тумани куряви, так що невіразно тільки міг розпізнати велику купу грузовиня. Тремтів з перестрахи цілим тілом, чоло його покрив холодний літ. Нарешті підняв ся, не міг вже майже дихати в куряві і тепер доперва розглянув ся кругом.

Крикнув нараз — де-ж поділа ся Євгенія?

Ось там стояла, коли наміряв ся її убити, а тепер там

не було видно ніщо, крім купи грузовиня. Посунув ся вперед — не міг ще цього поняти — колиб се було правдою — колиб . . .

Каміня заперли йому дорогу; хвилю дивив ся на то знищенє — потім засміяв ся чортячим сміхом. Аж сам себе перестрашив ся, так страшно відбив ся той злобний сміх від оставших мурів.

Чи не помиляв ся — чи не є се сон? Отже справді вона вбита? Лежала забита під купою каміня? Чи дивне призначенє випередило його, ощадивши йому труду, виконуючи за нього вбійство? Чи жби яка вища сила звільнила його від ненависної жінчини?

Зрадів дуже, а потім став шукати кругом того місця, де лежав, щоб запевнитись, чи дійсно вона не жиє — але що під камінем було, годі було добачити.

Аж тепер відчув сильний біль в нозі, почав голосно стогнати, напружені нерви охлявали — і нараз охопило його знесиленє, коліна стали під ним так сильно тремтіти, що ледво держав ся на ногах. Ще раз глянув кругом себе і бліде його лице викривив чортівський усміх.

— Га, га, га, се правдиве щастє — радів він — тепер не треба її вже навіть похорону справляти, призначенє само о те постарало ся. Дійсно, ліпше не могло ся стати; тепер я свободний від тих проклятих супружних вязів — а до того ще не я її убив!

Здавало ся, що самий настрашив ся свого реготу, так скоро дер ся в пору.

Або може то були грізні привиди — або може докори зумліня так скоро його поганяли?

Ні, ні, він тепер почував ся свободним від всякої вини — бо чейже не убив її! Припадок, без його уділу, dokonав ціли, він не був убійником графині!

Прибувши на гору до своїх кімнат, ледво мав стільки ще сили, що очистив з порохів убранє, щоб другої днини слуги не доміркували ся де він був. Потім впав страшно висилений на ліжку і заснув несупокійним сном.

Але що стало ся з графинею Солмсберґ, чи каміне справді присипало її на смерть під собою?

Тоді, як мур почали пукати, Солмсберґ мимоволі випустив графиню зі своїх рук і вона безсильно покотила ся

в кут, значить впала досить далеко від графа, а коли мур завалив ся, графиню привалило каміне, але на щастє не зазнала тяжкого ушкодження тіла. Коли граф її шукав, купа каміння, грузовинє і курява заслонили її перед його очима так, що він був майже певним, що вона знайшла смерть під тим всім грузовинєм.

Може з годину лежала так без пам'яті, поки прийшла до свідомости. Поволи рушила ся. Кругом неї було темно і в першій хвилині не могла зрозуміти, що се стало ся з ньою.

Довший час сиділа непорушно на землі. Ззаду голови відчувала сильний біль. Нарешті звільна почала повертати її пам'ять. Хотіла піднести ся — але стогнувши, знова впала на землю, ціле тіло її було ще немов задеревіле. Пригадала собі графа й трівожно розглянула ся кругом себе. Чи він все ще є коло ньої, той страшний чоловік, зі шнурком в руках, що хотів її задушити, що за всяку ціну наважив ся її вбити?

— Боже милосерний — яка се страшна хвиля була! Ще тепер, лиш на самий спомин, кров її стиналась в жилах, і вона, тремтячи цілим тілом, закрила своє лице долонями — ся страшна хвиля вдруге станула зовсім виразно перед ньою. Одного лиш не могла зрозуміти — як се стало ся, що мур так нараз розвалив ся? Де подів ся граф — може вбити? Нараз страх обняв її перед сим місцем, і він переміг її ослбленє. Зірвала ся цілою силою волі і степень за степенем, піддержуючись об мур, посувала ся вперед. Нога її не спіткнула ся на ніяку перешкоду. Не знаючи, куди вона йде, пройшла через отвір, що зробив ся в мурови і знайшла ся в довгім, вузкім хіднику. В першу хвилю змішала ся. Приперла ся до муру, щоб трошка відпочати. Все те було для ньої неясним, незрозумілим! Голова її ще дуже боліла, не могла думок зібрати. Хвилю постоївши, вона посунула ся дальше здовж хідника, на кінці котрого наткнула ся на вузкі сходи.

Знова мусіла відпочати, але опісля, немов оживлена якоюсь новою думкою, почала спинати ся в гору. Нагло вдарила ся в голову так сильно, що аж крикнула з болю і мало не впала зі сходів; почула притім, що повала під ударом її голови піднялась була троха до гори — значить, мусів там бути отвір.

Серце її почало бити скоро; оперши ся ногами об стіпень сходів, вона підняла в гору руки і старалась піднести запору над головою. З утіхи аж крикнула, коли почувала, що двері над її головою підняли ся до тори — зібрала тепер всі свої сили і по хвилі вдалось її зробити собі дальше вільну дорогу.

І знова крикнула з радості, коли вдарив її свіжий воздух, котрого вже від так давного часу була позбавлена. Опершись об пень дерева, гляділа майже несвідомо кругом себе.

Де-ж вона є тепер?

Нарешті пізнала, що находить ся в задній частині парку, куди мало хто з замку заходив. Отже-ж тут кінчив ся підземний хідник з замкових пивниць. Так дивним способом вийшла з в'язниці, що й тепер ще не була в силі того поняти.

Холод ночі проняв її до костей, й потряс цілим її єством; тепер доперва відчула, як вона дуже ослаблена і як радо би положила ся хочби й на землі, щоб троха відпочати. Переміг її тільки страх, що граф може стане її шукати під трущовинем, а не знайшовши там, буде шукав далше, віднайде відкритий вихід — і тут її зловить.

Зібравши послідні сили, поволокла ся через парк до фіртки, що вела в ліс. Там доперва відітхнула спокійнійше, бо чула ся вже безпечнійшою, тут скорше могла знайти місце, деб скрити ся перед своїм ворогом.

Сили стали її зовсім опускати — ноги під ньою дуже тремтіли. Ще поволокла ся кусень дороги, а потім обняло її безсиле і нараз, навіть без стопону, тихесенько опустила ся на землю, покриту мягесеньким мохом.

Від часу, як Блюм пустив ся в світ шукати білої голубки, стара Урака не могла втеряти в скалистій печері; стала тужити за своїми і хотіла чимскорше з ними зійти ся.

А була ще дуже слаба і мусіла заждати, аж доки не прийде до сил і зможе вибрати ся в дальшу дорогу. Вижиданє то було дійсним терпінем для ської непосидючої циганки, нетерплячка ще більш підривала й так слабе її здоров'є. Крім сього Льоля в останнім часі зовсім змінила ся, так що Ураку тривога збирала, дивлячись на те все. Від коли Блюм вибрав ся в дорогу, вона зовсім вже не дба-

ла, як давнійше, про стару. Дуже часто, цілими годинами волочила ся десь по лісах, а вернувши, довгий час сиділа в куті непорушно і мрачним поглядом дивилась безцільно перед себе. В таких хвилях не рідко траплялось, що дівчина знагла зривалась зі страшно диким регопом і немов в приступі божевіля затискала грізно п'ястуки. Урака думала тоді, що дівчина здуріла, бо коли старала ся її успокоїти, Льоля або зовсім не відповідала, або з диким криком зривалась і втікала з печери. Тільки найпотрібніших річий приносила старій — а й таке бувало, що нераз добре виголодніла Урака довго вижидала, аж Льоля здогадала ся принести її дечого до їдженя.

Одного вечера, коли Урака вже настільки прийшла до сил, що могла проходжувати ся по печері, Льоля вернула охочо підспівуючи. Стара видивилась здивовано, побачивши заточуючусь на всі боки дівчину — в такім під'охоченню не бачила її ніколи.

Коли Льоля наблизилась до старої, Урака відсунулась від ньої з обридженем — сильний запах горівки, що йшов від ньої, зрадив, що дівчина пила. Коли стара дорікала за се — Льоля зареготалась.

— Ха, ха, ха, і що-ж вас се обходить, що я роблю? Хочу також бодай раз бути веселою, а такою бути можу лиш тоді, коли палюча теч розійдеться ся в моїх жилах; ха, ха, ха, тоді на смерть можу засміятись над нуждою світа сього — що переповнив ся вже в щерть всякого роду дураками — ха, ха, ха!

Притім кинулась на землю і сміяла ся, аж сльози поплили з її очий, а опісля дівчина впала в нестримний плач.

Сего було вже досить, треба було дівчину вивести між люди, инакше моглаби дуже легко попасти в божевіле. Після трох днів відпочинку, Урака вважала себе настільки сильною, що рішилась вже враз з Льолею вибратись в дорогу. Стара циганка мала зелізне здоров'є, всі муки голоду і недостаток перебула відважно. Коли сказала Льолі, щоб ішла з ньою шукати циганів, дівчина притакнула головою, додавши:

— Мені все одно, піду з вами, куди скажете!

В ночі, перед дниною, коли мали вибратись в дорогу, Урака не могла заснути. Думки її все блукали кругом замку. Що стало ся з графинею, намісць котрої похоронено в

гробі якусь другу жінчину? , . . І остаточно прийшло їй на думку, що можливо то графиню знайшов був Блюм там в пивниці. Страшне! Ся думка зовсім відобрала їй спокій. Підняла ся і тяжко зітхнула. Від графа можна було всього сподівати ся, він був спосібним до найстрашніших злочинів. Стара циганка мимоволі затиснула п'ястук. В западених їй очах блиснув вогонь ненависти.

— Знаю його — воркотіла — се кровожадна звірюка в людському тілі, для нього немає ніякої святости! Ах, колиб я була в силі те все дослідити! Ся думка не дає мені спокою — щось наче приковує мене тут — не виберусь в дальшу дорогу, доки не дізнаюсь, що стало ся з графинею.

Встала злегонька і повільним ходом вийшла з печери. Проходячи попри сплячу Льолю, почувла їй тяжкий віддих; дівчина певно не зауважила відходу старої. Коли вийшла на вільний воздух, відітхнула цілою грудю, тривога десь незаметно пропала. Ішла досить скоро лісом, що дрімав оповитий сном ночі, а думки їй вибігали далеко вперед. Але як то їй вдасть ся те все вислідити? Не мала надії, щоб своєї ночі могла дістати ся до замкових пивниць — не мала надії на сю ніч але й взагалі не знала як дізнати ся про те. Лагідне місячне світло присвічувало їй дорогу а стара циганка з поспіхом бігла вперед, приговорюючи сама до себе в дорозі. Нараз посеред дороги спотикнула ся їй нога. Крикнула і на хвилю мов задеревіла, потім же похилилась над лежачою серед дороги людиною.

— Якась жінчина — пробурмотіла — звідки вона взяла ся в лісі серед ночі?

Похилившись низше над омлілою, підняла троха до гори їй голову, щоб краще заглянути в її лице. Місячне промінє впало на бліде, винужденіле лице. Урака вдивлялась довшу хвилю уважно в то лице а відтак скрикнула зі здивованя. О, Боже — чи добре бачить очима? Чи не помиляєть ся? Чи се бути може — ся винужденіла худа жінчина малаб дійсно бути графинею Солмсберг?

Дрощ стряснув цілим тілом похиленої старої циганки, підчас коли їй погляд спочивав в німім задивованю на смертельно блідім лиці лежачої перед ньою жінчини.

Ні, ні, се не був сон, в сій шляхотнім личку пізнавала кожду черту графині — бідненька мусіла пройти страшні терпіня. Нагло зимний дрощ стряснув тілом старої циган-

ки. А може вона вже не жиє? Смертельно бліде лице графині, заставило її таке думати. Скоро добула з кишені фляшочку з животворними каплями, яку завсїгди з собою носила, вляла кілька крапель до уст графині і натерла ними її чоло. Наслідок скоро показав ся. Найперше задрожали ніздря, потім стало рушати ся ціле задеревіле тіло, і придушений стогін добув ся з напів отворених уст.

По хвилі дрощ стряснув вихудженим тілом графині і вона отворила очі. Тихий крик радості вирвав ся з уст Ураки: Слава Богу — вона жиє!

З початку дивилась графиня неясним зором, і доперва коли циганка підоймила її і промовила кілька потішаючих слів, вона здригнулась і свідомість вернула в бідне, опущене тіло.

— Урака — шепнула слабким голосом, пізнавши циганку.

— Мій Боже, пані, ще ніяк не можу зрозуміти звідки ти тут в лісі взяла ся і то ще в такій пізній порі? — спитала з чутєм Урака.

Бліда пані хотіла щось відповісти, але тільки порушила устами, а ніякий голос не добув ся з її горла — видно була ще сильно ослабленою.

Побачивши се, Урака більш не питалась про ніщо. Вляла її ще кілька крапель до уст і оставила на часок, щоб вона відпочала.

Графиня кілька разів пересунула рукою по голові, тихо постогнуючи притім — видно все ще відчувала біль. Потім трівожно зложила руки, як до молитви.

— Возьми мене звідси, Урака, заведи мене куди хочеш — але якнайдалше від цього місця! Граф мїгби надійти — Боже — тоді б я вже не оминула його рук, тоді він напевно вбив би мене!

В смертельній трівозі дрожала цілим тілом. Урака з жалем похилила ся над графинею, сих кілька слів її говорило про все.

— Маю зовсім певну криївку недалеко звідси, там вас ніхто не знайде. Тільки не знаю чи зможете дійти туди.

— Може — коли будеш мене підтримувати, може дійду! — сказала з горячковим несупокоєм графиня. — Мушу втікати, бо він шукатиме за мною — він хотїв мене вбити — Урака, змилосерди ся, ратуй мене!

ЗАМОВЛЯЙТЕ!

ЗАМРАЧЕНИЙ СВІТ

драматичний образ із життя нашого народу

на чотири дії

написав

МИКОЛА КУРЦЕБА.

Ціна

35 пт.

**КНИГАРНЯ ПАСІЧНЯКА
850 MAIN STREET.
WINNIPEG, MAN.**
